

PODYPLOMOWE STUDIUM MUZEALNICZE

przy
Wydziale Historycznym
Uniwersytetu Warszawskiego

INFORMATOR O PROGRAMIE STUDIÓW 2020/2021

Ramowy program studiów obejmuje następujące przedmioty i zagadnienia:

- Historia kolekcjonerstwa i muzealnictwa
- Nowa muzeologia (w tym: zwrot ku rzeczom i zwrot cyfrowy; zwrot przestrzenny; jak angażować zmysły w muzeach; zwrot sensoryczny – muzeum jako doznanie; muzea wobec wyzwań współczesności, muzeum krytyczne, studia postkolonialne i dekolonizacja, ekokrytyka i antropocen i inne)
- Problematyka prawna w muzealnictwie (w tym: prawne podstawy funkcjonowania muzeów; zasady prawne obrotu muzealiami i komercjalizacji muzeów; fotografowanie w muzeach; prawo autorskie w muzeum; wypożyczenia muzealiów; obowiązki pracownicze pracowników muzeów, normy etyki zawodowej; restytucja dzieł sztuki)
- Zarządzanie instytucją kultury (w tym: zarządzanie projektami i kapitałem ludzkim; kompetencje społeczne w pracy zespołowej, techniki komunikacyjne, dysfunkcje pracy zespołowej)
- Promocja, marketing, komunikacja i programy publiczne oraz pozyskiwanie funduszy (w tym: budowanie marki muzeum, organizacja promocji i wydarzeń muzealnych; koncepcja i narzędzia marketingu w nowoczesnych muzeach; rozwój kompetencji społecznych a obsługa publiczności muzealnej; źródła finansowania projektów muzealnych; jak skutecznie aplikować o finansowanie projektów)
- Rozwój publiczności (w tym: angażowanie publiczności; moderowanie miejsca dla odbiorcy w muzeum; badania publiczności; różne potrzeby zwiedzających; udostępnienie muzeów osobom z niepełnosprawnościami)
- Edukacja w muzeum (w tym: muzeum jako partner edukacyjny dla szkół; scenariusze programów edukacyjnych; edukacja przyrodnicza; kulinarna; historyczna, internetowa; działania teatralne w praktyce muzealnej; język komunikatu i obrazu w edukacji muzealnej)
- Konserwacja, prewencja, badania dzieł sztuki
- Gromadzenia muzealiów, inwentaryzacja, digitalizacja, organizacja archiwów
- Organizacja wystaw i galerii stałych (w tym: warsztaty kuratorskie, scenariusze wystaw, zagadnienia ekspozycyjne)
- Opracowywanie i udostępnianie wiedzy. Naukowe i popularnonaukowe publikacje muzealne

PROGRAM STUDIÓW (OMÓWIENIE)

Historia kolekcjonerstwa i muzealnictwa

Wykłady z dziejów kolekcjonerstwa obejmują czasy od pojawienia się pierwszych form kolekcjonerskich (Syria, Egipt), po wiek XIX, kiedy w wyniku stopniowego rozpadu nowożytnej Kunstkamery powstaje nowoczesne muzeum. Szczególną uwagę zwraca się na powstawanie nowożytnych form muzealnych na terenie Włoch (Florencja, Rzym), Francji i w cesarstwie Habsburgów. Omawiane są też pierwsze podręczniki muzealne (np. traktat F. Neickela).

Analizowana jest architektura gmachu muzealnego, od wizji architektów doby Rewolucji Francuskiej, poprzez propozycje architektów niemieckich w XIX wieku (np. Schinkel, von Klenze). Przedmiotem analizy są również najważniejsze budowle muzealne lat 80. i 90. XX wieku (np. East Wing Galerii Narodowej w Waszyngtonie, tzw. „nowy Luwr” w Paryżu, nowy gmach Narodowej Galerii w Londynie, Guggenheim Museum w Bilbao i The Getty Center w Los Angeles) oraz realizacje z początku XXI wieku (np. Louvre Abu Dhabi).

Potrzeba teoretycznej wiedzy dotyczącej funkcjonowania muzeów pojawiła się dopiero po 2. wojnie światowej. Pierwsze całościowe koncepcje powstały w latach 60. i 70. XX wieku.

Szereg interesujących prac teoretycznych, opartych o nowsze badania publiczności muzealnej, przynoszą lata 80. XX wieku. Przyszłość muzeów stała się przedmiotem wielu opracowań na przełomie lat 80. i 90. XX wieku, które wywołały ważny nurt we współczesnym muzealnictwie, określany mianem nowej muzeologii (P. Vergo).

Studium prezentuje różnorodne nurty istniejące we współczesnym muzealnictwie, jak też spór pomiędzy tradycyjnie pojmowanym muzeum, a kulturą masową i nowymi formami muzeów.

Wykłady obejmą również historię powstawania i rozwoju muzeów historii naturalnej, muzeów historycznych i archeologicznych, muzeów etnograficznych przy szczególnym uwzględnieniu aspektów politycznych (kolonizacja, postkolonializm) oraz etycznych (prezentacje taksydermicznych dioram, prezentacje szczątków, prezentacje obiektów kultu kultur nie-zachodnich).

Nowa muzeologia

Blok poświęcony omówieniu „rewolucji” muzealnej, która rozpoczęła się w 1989 roku za sprawą publikacji „Nowa Muzeologia” pod redakcją Petera Vergo. Vergo wyszczególnił w niej dwa typy wystaw: estetyczne i kontekstualne, które poddał ostrej krytyce. Jego działania rozpoczęły „ferment” wystawienniczy, w ramach którego zaczęto konstruować alternatywne typy ekspozycji. Osiągnięcia nowej muzeologii nie ograniczają się jedynie do propozycji nowych modeli wystawienniczych. Miały one wpływ na powstanie muzeum demokratycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego, uwzględniającego, w znacznie większym stopniu niż wcześniej, potrzeby i oczekiwania zwiedzających. W Polsce nowa muzeologia powiązana jest z wprowadzeniem wystaw „narracyjnych”.

Podczas 10-godzinnego bloku zajęć słuchacze zapoznają się z postulatami „nowej muzeologii” (Vergo), powiązaniemi między muzeum a akademią (Hooper-Greenhill, Moser, Ziębińska-Witek, Piotrowski), a także wpływem na działalność muzealniczą dokonań nowej humanistyki (zwrot ku rzeczom i materialności, zwrot sensoryczny, zwrot przestrzenny, zwrot cyfrowy, muzea i dekolonizacja).

Problematyka prawna w muzealnictwie

Wykłady służą przedstawieniu prawnych podstaw funkcjonowania muzeów oraz przybliżają następujące szczegółowe zagadnienia: zasady prawne obrotu muzealiami i komercjalizacji muzealiów; fotografowanie w muzeach; prawo autorskie w muzeum; wypożyczenia muzealiów; obowiązki pracownicze pracowników muzeów (normy etyki zawodowej).

Wykłady z tego zakresu objaśniają ponadto relacje między muzeami a władzami samorządowymi, urzędem Ministra Kultury oraz służbami konserwatorskimi.

Osobnym problemem jest zagadnienie odzyskiwania zbiorów utraconych, rewindykacje dzieł sztuki i badania proveniencyjne.

Zarządzanie instytucją kultury

Zajęcia poświęcone organizacji muzealnictwa w kraju i za granicą. Przedstawiane są podstawy prawidłowego kierowania muzeum w oparciu o najnowocześniejsze koncepcje teorii i praktyki zarządzania, w tym zarządzanie dziedzictwem kulturowym, projektami i zasobami ludzkimi. Omawiane są obowiązki na poszczególnych stanowiskach kierowniczych w muzeum, zasady tworzenia planów pracy, metody polityki kadrowej, administrowania budynkiem muzealnym. Wobec narastających, różnorodnych zagrożeń muzealnych zbiorów analizowane są sposoby zapewnienia możliwie wszechstronnego bezpieczeństwa kolekcjom muzealnym i całemu muzeum, także w warunkach nadzwyczajnych (katastrofy, wojna).

Kompetencje społeczne w pracy w muzeum

Wykłady i warsztaty poświęcone rozwijaniu kompetencji społecznych. To umiejętności uniwersalne, określane także jako przenośne – możliwe do zastosowania w różnych sytuacjach zawodowych, przy projektach/zadaniach/przedsięwzięciach o różnej tematyce i zakresie. Do takich kompetencji należą: komunikatywność, umiejętności interpersonalne, umiejętności budowania zespołu/grupy zadaniowej, praca ze zmianą, praca z konfliktem, kształtowanie relacji zawodowych, umiejętności pracy z gościem muzealnym, kształtowanie kompetencji międzykulturowych. Wykłady i warsztaty z tego zakresu mają na celu podniesienie świadomości procesów społecznych.

Promocja, marketing, komunikacja i programy publiczne; pozyskiwanie funduszy

Zmieniające się warunki społeczne funkcjonowania muzeów zmuszają instytucje kultury do namysłu nad celami i sposobami prowadzenia działań marketingowych i promocyjnych oraz dostosowywania działalności do rzeczywistych potrzeb szeroko rozumianej publiczności muzealnej.

Wykłady prezentują koncepcje marketingu w nowoczesnym muzeum – najnowsze trendy w marketingu instytucjonalnym, teorię „bottom-up”, „muzeum zorientowanego na publiczność”, a także szanse i zagrożenia płynące ze strony marketingu w obrębie działalności kulturalnej. Celem wykładów poświęconych pozyskiwaniu funduszy jest wskazanie uczestnikom potencjalnych możliwości pozyskania funduszy i dotacji z różnorodnych źródeł (np. Programy Ministra Kultury oraz środki unijne). Wskazane są źródła informacji o poszczególnych programach, tryby i wymogi formalne aplikowania, kwestie kwalifikowalności przedmiotowej i kosztowej oraz najważniejsze kwestie, na jakie należy zwrócić uwagę sporządzając wniosek.

Rozwój publiczności. Potrzeby publiczności muzealnej

Początki badań publiczności sięgają schyłku lat 60. XX wieku i są standardową praktyką w większości zachodnich instytucji kultury. W Polsce badania te wciąż nie cieszą się popularnością. Wiedza na temat odwiedzających, ich oczekiwań, doświadczeń i sposobów ich angażowania, ma jednak kluczowe znaczenie dla funkcjonowania muzeów i może wspomagać pracowników instytucji kultury w ich codziennych decyzjach dotyczących obsługi zwiedzających, ale także planowania strategii edukacyjnej, kulturalnej i marketingowej. W tym kontekście wyposażenie przyszłych pracowników instytucji kultury w podstawową wiedzę na temat badań publiczności wydaje się koniecznością.

Celem zajęć jest zapoznanie słuchaczy ze specyfiką badań publiczności i sposobami ich wykorzystania w codziennym funkcjonowaniu instytucji kultury. W czasie zajęć omówione są podstawowe techniki badań publiczności, takie jak ankieta, estymacja ruchu wystawowego, obserwacja uczestnicząca, wywiad indywidualny i grupowy. Elementem zajęć są także ćwiczenia warsztatowe, które wyposażą studentów w praktyczne umiejętności potrzebne do planowania i koordynowania badań w obrębie swojej instytucji.

Edukacja w muzeum

Edukacja jest obecnie oceniana jako coraz ważniejszy obszar pracy muzealnej. Wykłady i warsztaty prezentują przykłady różnorodnych projektów edukacyjnych (polskich i zagranicznych) dedykowanych odmiennym (pod względem wieku, zainteresowań, doświadczeń życiowych) grupom odbiorców. Osobne zajęcia dedykowane są edukacji internetowej. Analizowane są tzw. dobre praktyki w dziedzinie edukacji muzealnej, teorie pedagogiczne, w tym neuropedagogika. W części praktycznej omówione jest budowanie scenariuszy edukacyjnych i ich realizacja.

Gromadzenie muzealiów/ Inwentaryzacja/Digitalizacja

Zajęcia ukazują szerokie problemy związane z digitalizacją – jej cele, metody i zastosowania. Omówiona jest rola inwentarza elektronicznego w świetle przepisów (ustawa o muzeach, rozporządzenie o ewidencjonowaniu, o przenoszeniu muzealiów). Zaprezentowane są możliwości zastosowania inwentarza elektronicznego w praktyce (m.in. komputerowe skonstrum, wydruki książek, zarządzanie ruchem muzealiów, prowadzenie księgi akcesji, sporządzanie katalogów zbiorów, ewidencja prac konserwatorskich, prezentacja on-line). Analizie poddane są różnorodne systemy służące do ewidencjonowania zabytków (analiza dostępnych na rynku systemów, na co należy zwracać uwagę przy wyborze systemu;

dostosowanie do profilu zbiorów, możliwości migracji do innych systemów i standardów zapisu danych). Przedstawione są standardy zapisu danych (przykład – Dobre Praktyki MNW; raport NIMOZ, analiza dostępnych słowników on-line, m.n. ULAN Getty, Iconclass, AAT . Zaprezentowane są problemy prawne związane z digitalizacją, a także udostępnianie danych w Internecie (oprogramowanie, wybór standardu zapisu, łączenie danych z różnych baz on-line; Europeana) .

Opracowywanie i udostępnianie zbiorów muzealnych. Naukowe i popularnonaukowe publikacje muzealne

Muzea publikują różnorodne opracowania swoich zbiorów – katalogi naukowe, katalogi wystaw, przewodniki po galeriach, okolicznościowe foldery, druki edukacyjne i inne. Coraz częstszą platformą udostępniania wiedzy o zbiorach jest internet. Zajęcia mają na celu uświadomić słuchaczom potrzebę profilowania wydawnictw w zależności od oczekiwań różnorodnych odbiorców. Omówione będą rozliczne formy naukowych i popularnonaukowych publikacji.

Ważnym elementem zajęć będzie też przedstawienie różnorodnych form informacji towarzyszących obiektom na wystawach stałych i czasowych (od tytułów i tekstów wprowadzających po podpisy eksponatów). Zajęcia są rozszerzone o warsztaty pisarskie, kształcące umiejętność dostosowania stylu i formy wypowiedzi do funkcji, jaką ma ona pełnić.

Organizacja wystaw i galerii stałych

Słuchacze poznają tryb i zasady tworzenia scenariuszy wystaw stałych i czasowych od fazy koncepcyjnej po realizacyjną.

Wykłady i warsztaty służą udoskonaleniu umiejętności współpracy z projektantem ekspozycji, rozumieniu wymogów wystawienniczych właściwych dla różnych gatunków eksponatów.

W tej części zajęć przewidziane są także analizy szczególnie interesujących wystaw (z udziałem kuratora, projektanta scenografii, twórcy koncepcji oświetlenia itd.), a także warsztaty kuratorskie prowadzone przez wybitnych twórców wystaw.

Przedstawione są zasady prewencji muzealnej, transportu dzieł sztuki i zasady bezpieczeństwa ekspozycji.

Omówione są również problemy dostosowania muzeów dla widzów o różnych formach niepełnosprawności (osoby poruszające się na wózkach, niewidomi, głusi i niepełnosprawność intelektualna).

Konserwacja, prewencja, badania dzieł sztuki

Blok poświęcony omówieniu zasad eksponowania, magazynowania i konserwacji dzieł sztuki. Szczegółowo omówione są współczesne normy dotyczące przechowywania dzieł sztuki i zagadnienia profilaktyki muzealnej.

Dla usprawnienia współpracy muzealnika z konserwatorem słuchacze poznają model podejmowania decyzji konserwatorskiej w muzeum (przesłanki, dialog, podział kompetencji specjalistów, ich odpowiedzialność).

Słuchacze poznają elementy składowe procesu konserwacji i restauracji (ocena stanu zachowania, badania diagnostyczne, konserwacja profilaktyczna, konserwacja zachowawcza,

restauracja), ilustrowanych dokumentacjami prac i wizualizacją w postaci zapisów video i innych form rejestracji.

Przedstawiona jest rola współczesnych badań dzieł sztuki, a także główne ośrodki w Polsce zajmujące się badaniami dziedzictwa kulturowego.

Słuchacze zapoznają się również z problematyką konserwacji i eksponowania tzw. „nowych mediów” i fotografii.